

Estoniaaffären

Estoniaaffären

drama i fem akter

av Christian Lanciai (2004)

Personerna :

en agent
en journalist
hennes redaktör
en bartender
en gäst
en advokat
ett luder
en nykomling
passagerare ombord på Estonia
Kapten Arvo Andresson
Kapten Avo Piht
styrmannen
en terrorist
advokatens sekreterare
USA:s president
en FBI-agent
haverikommissionens kvinnliga ordförande
kommissionens övriga medlemmar
en regeringsrepresentant
medlemmar av de anhöriga

Handlingen äger rum före och efter Estoniakatastrofen den 28 september 1994
i Tyskland, i Sverige, i Vita Huset i Washington, och på havet.

Copyright © Christian Lanciai 2004

Estoniaaffären

Akt I scen 1.

Ett ruggigt sjabbigt kafé i före detta Öst-Berlin.

Agenten sitter vid ett bord och röker när journalisten inträder.

Hon ser agenten, känner igen honom, han låtsas likgiltig om henne och röker bara vidare

Hon kommer fram till honom.

journalisten Vem är ni?

agenten Det kan jag tyvärr inte avslöja.

journalisten Hur vet jag att ni inte är en bedragare?

agenten Är ni en så dålig människokännare att ni inte genast kan känna igen äkta vara? Ser jag ut som en bluff?

journalisten Ni ser ut som en före detta Stasiagent.

agenten Lika ful? Lika ärrad? Lika fördärvad? Lika förstörd ända in i själen?

journalisten Ni tycks känna Stasi.

agenten Jag kände Gestapo också. Det gick tyvärr i blodet. Jag fördärvades redan som barn, som hela den generation som förfördes och hjärntvättades och berövades sina själar och sin rätt att leva av Hitler.

journalisten Så vad har ni att sälja?

agenten Dyra statshemligheter.

journalisten Tyska?

agenten Nej, sovjetiska.

journalisten Sovjetunionen finns inte mer.

agenten Det är vad ni inbillar er. De har bara bytt kläder.

journalisten Politiskt är Sovjetunionen ett redan begravt lik i upplösning.

agenten Underskatta inte dess efterträdare, som tagit över all dess kärnvapenarsenal och andra militära hemligheter. Glöm inte att Sovjetunionen konkurrerade med Amerika om världens högsta teknologi.

journalisten Så det är militär teknologi ni vill sälja.

agenten Nej, den är redan såld. Vad ni vill ha är ett reportage. Ni vill ha fakta. Det är det som är min vara.

journalisten Vad är redan sålt?

agenten Låt oss diskutera priset.

journalisten Jag köper ingen gris i någon säck.

agenten Och om grisen sprattlar i säcken? Tror ni inte den är levande då?

journalisten Vem är grisen?

agenten Inga namn. Affären är anonym.

journalisten Vem gör transaktionen?

agenten Pentagon.

journalisten (häpnar men behärskar sig) Bevis?

agenten Ni har ännu inte nämnt något pris.

journalisten Jag vet inte vad jag köper.

agenten Ni vill lura mig att ge information gratis.

journalisten Om Pentagon gör en transaktion med Sovjetunionen kan det röra hela världens säkerhet. Vill ni ha alla världens säkerhetspoliserna inkopplade?

agenten Ni drar förhastade slutsatser. Jag nämnde bara Pentagon som köpare, inte Sovjetunionen som säljare.

journalisten En avhoppare?

agenten Ni har god instinkt.

journalisten En avhoppare från Sovjetunionen har sålt sig till Amerika. Ryssland vet inte om det. Avhopparen riskerar sitt liv.

agenten Yttersta sekretess nödvändig. Ryssland lyssnar och Pentagon tiger som muren. Mitt pris är femtio tusen mark.

journalisten Inte ens Der Spiegel kan punga ut med så mycket.

agenten Ja eller nej. Jag kan tänka mig avbetalningar. Mitt enda villkor är fullständig sekretess.

journalisten Jag kan inte svara ja utan min arbetsgivares bemyndigande.

agenten Det är bråttom. Och svarar ni nej får ni något att ångra.

journalisten Hotar ni mig? Är det utpressning?

agenten Inte alls. Jag bara konstaterar fakta.

journalisten Har kuppen redan gjorts?

agenten Den är på gång. Något kan inträffa när som helst.

journalisten Som vad?

agenten Det är det vi inte vet förrän efteråt. Låt mig säga så här. Kreml har alla motiv i världen att hindra transaktionen och skulle inte sky några medel för att göra det.

journalisten Amerika skrattar åt Rysslands militära teknologi idag.

agenten Inte när det gäller biologisk forskning.

journalisten Biologiska stridsmedel?

agenten Nej, mera avancerat. Forskningsresultat.

journalisten Hur vet ni allt detta?

agenten Tyvärr var jag insyltad i Warszawapakten. Den har strandat och upplösts i atomer, men atomerna flyger omkring överallt. En och annan kan det vara värt att fånga i luften. Jag lyckades få nys om en hel molekyl.

journalisten Jag kan inte lova något, men jag ska prata med min redaktör.

agenten Han kommer aldrig att ge er fria händer, och det är vad ni kommer att behöva.

journalisten Ni måste ge oss en marginal.

agenten Omöjligt. Jag har ingen själv.

journalisten Men om ni vet så mycket har ni en viss makt och ett ofrånkomligt ansvar. Ni kan prisge avhopparen åt Kreml. Ni kan sälja er till Moskva.

agenten De skulle hellre mörda mig än betala mig. Jag skulle vara en förrädare i deras ögon. Nej, min information är bara för västlig uppmärksamhet. Ni får betala mig eller vara utan den.

journalisten Och ert ansvar om ni nekar och avhopparen offras?

agenten Ni har aldrig varit i Stasi eller KGB själv. Till utbildningen i det systemet hör det att likgiltigt åse hur oskyldiga spolat obegravda och upplösta ut i kloaken. Jag har gjort det i årtal.

journalisten Ändå vill ni förråda öst.

agenten Nej, jag vill köpa mig fri från öst. Jag har ett oskyldigt barnbarn.

journalisten Jag förstår. Så era motiv är trots allt mänskliga.

agenten Mänskliga motiv kan driva en till vad som helst.

journalisten Jag håller med er.

agenten Då kan ni kanske ge mig något hopp. Tror ni jag kan få vad jag begär?

journalisten Inte genast. Kanske så småningom.

agenten Hur snart kan jag få besked?

journalisten Ju mera ni kan avslöja, desto snabbare får ni besked.

agenten (röker, pauserar) Det finns bara ett namn jag kan avslöja.

journalisten Jag väntar.

agenten Estonia.
journalisten Det är det internationella namnet på Estland.
agenten Och på ett fartyg.
journalisten (*erinnrar sig*) Det är flaggskeppet i deras färjetrafik.
agenten Och deras främsta smuggelfartyg.
journalisten För sprit och heroin och andra smutsiga varor.
agenten Ett perfekt kamouflage.
journalisten När?
agenten När som helst. Jag kan få reda på exakt datum vid första avbetalningen.
journalisten (*reser sig*) Jag kan fixa den.
agenten Jag visste väl att jag kunde lita på en nyfiken journalist.
(*Journalisten skyndar sig ut.*)

Fisken har nappat på betet. Återstår att hala in den. Kan jag göra det utan att någon klipper av linan eller tar fisken ifrån mig eller störtar mig i vattnet? Det är värt ett försök. Jag är ändå hopplöst förlorad(*röker vidare*)
(*till hovmästaren*) En dubbel vodka.

Scen 2.

journalisten (*talat med sin redaktör*) Vi kan inte låta ett sådant tillfälle slinka oss ur händerna.
redaktören Det kalla kriget är över, Jannike.
journalisten Men dess krigsförbrytare lever ännu och är ännu aktiva!
redaktören Du har ingenting konkret! Vad vet du om denna skummis?
journalisten Det räcker med att se honom. Han är mera ärrad över hela personligheten än vad man kan bli över kroppen.
redaktören Vem som helst kan vilja ha så mycket pengar för ingenting.
journalisten Vi går miste om något stort om vi inte tar honom på allvar, Wolf. Som sanningssökande journalist måste jag gå till botten med saken.
redaktören Vi får ge honom en sockerbit så länge, men lova honom ingen tårta.
journalisten Bravo, Wolf!
redaktören Den vanliga rutinen och principen. Locka honom ett steg framåt, och vi går honom ett steg till mötes. Så länge han fortsätter ge oss mera fortsätter vi ge honom sockerbitar. Men ingen tårta förrän vi får se hela varan!
journalisten Vi har redan hela varan i sikte. Vi vet bara inte när den kommer fram.
redaktören Hur ser varan ut?
journalisten Estlands nationalfärja Estonia, Nordens finaste smuggelfartyg.
redaktören Jag vet. Den ryska maffians främsta transportmedel. Halva Estland är i den ryska maffians händer. Och varan?
journalisten En rysk statshemlighet i form av en rysk avhoppares smuggelgods köpt av Pentagon.
redaktören Det låter som en skepparhistoria.
journalisten Men det kan vara sant.
redaktören Ja, det kan vara sant. Du får grönt ljus, Jannike, tills vidare, men bara så länge informationstrafiken utvecklas.
journalisten Jag släpper inte Stockholm och Tallinn med blicken.
redaktören Jag hoppas verkligen att du inte har blivit lurad, Jannike.

Akt II scen 1.
Baren ombord på Estonia.

bartendern Vad får det lov att vara?
gästen (berusad) En dubbel.
bartendern En dubbel vadå?
gästen Vad som helst.
bartendern Cognac? Whisky? Gin? Rom? Cointreau? Vodka?
gästen Ge mig alltsammans.
advokaten Ge honom en Dry Martini. Jag bjuder.
gästen Mycket gentilt av er, min herre.
advokaten Ni tycks redan ha fått ett antal dubbla.
gästen Inte bara dubbla. Jag har fått nog av alltihop.
ludret Han har pimplat hela kvällen.
gästen Det tror jag det.
ludret Alla ryssar är sådana.
advokaten Man ska aldrig generalisera.
ludret Jo, med ryssar. De är alla likadana.
gästen Inte jag, för jag är fri nu.
advokaten Är det det du firar?
gästen Ja, för fulla muggar. Skål!
advokaten (till ludret) Han verkar inte som vilket ryskt fyllo som helst.
bartendern Se på kostymen. Se på typen. Se på uppenbarelsen. En ämbetsman. Eller vetenskapsman.
ludret Eller spion.
bartendern Alla ryssar är spioner.
advokaten Värst vad vi generaliserar.
gästen Jag undanber mig era förutfattade meningar. Jag är fri nu, för jag är inte ryss längre.
ludret Han har hoppat av.
advokaten Från vad?
bartendern Alla ryssar är avhoppade idag, från ett eller annat, särskilt i Estland.
ludret Alla ryssar i Estland tillhör maffian.
advokaten Nu är ni där igen.
ludret Jag har rätt, för jag har alltid rätt.
bartendern Så säger alla damer.
ludret Jag är inget undantag.
gästen Jo, min sköna, ni är ett undantag från alla regler.
ludret Det var vänligt sagt.
advokaten Vi undrade just om ni var avhoppad ämbetsman eller vetenskapsman eller agent.
gästen (listigt) Gissa tre gånger.
advokaten Om vi gissar alla tre har vi gissat tre gånger.
ludret Han är en avhoppad spion. Han liknar Richard Sorge.
gästen Det var faktiskt inte dåligt gissat.
bartendern Han försöker bara göra sig märkvärdig. Han är bara en vanlig byråkrat.
ludret Ja, de kommer aldrig ur skinnet förrän efter några supar.
gästen (påtrampad) Får man inte vara en vanlig byråkrat då! Får man inte krypa ur skinnet då! Måste man en gång för alla sitta som en uppstoppad fågel på en hylla! En fågel har ju vingar för helvete!

advokaten Såra honom inte.
ludret Han är bara full.
gästen (sjunger) "Nu är jag pank och fågelfri...."
ludret Sjunga kan han också.
gästen Hur går den nu igen? Jag ville en gång bli varietéartist....
ludret Synd att ni inte blev det.
gästen Ni ser här framför er en världstalang som gått förlorad!
advokaten Vi märker det.
ludret Ge honom en drink till så blir han ännu bättre.
advokaten Nej, han måste kunna stå på benen.
ludret Ryssar tål hur mycket som helst och behöver alltid en till för det andra benet för att kunna hålla balansen.
gästen Ni känner era pappenheimare, min vän.
ludret Nej, jag känner mina ryssar.
advokaten Ni har inte svarat på mina tre gissningar.
gästen Vilka tre gissningar?
advokaten Ämbetsman, vetenskapsman eller spion?
gästen (hemlighetsfullt) Rymling.
advokaten Intern?
gästen På livstid. Första kretsen. Solsjenitsyn.
advokaten Alltså vetenskapsman.
bartendern Fråga inte för mycket. Ni kan få veta för mycket.
gästen Man kan aldrig veta för mycket.
ludret Fråga Einstein.
gästen Fråga Sacharov.
advokaten Han vet tydligen en hel del.
gästen Men inte för mycket. Det är bäst ni ger mig en dubbel till.
bartendern Det är bäst ni går ner i hytten och tar igen er. Ni försöker bara spela teater och göra er märkvärdig.
gästen Får jag inte det då?
en nykomling Ge honom en till. Jag bjuder.
gästen Våldigt vad alla är vänliga och generösa mot mig här i kväll.
nykomlingen Väntade du dig något annat, Boris?
gästen Känner ni mig?
nykomlingen Jag känner er typ. En kvarleva från det kalla kriget. En arbetslös agent. Ni borde gå in i ryska maffian som alla andra.
gästen Nej tack. Jag är avhoppad.
advokaten Han har tagit semester. Han är oskyldig.
nykomlingen Ja jag ser det.
ludret Försök inte värva honom. Han är färdig.
nykomlingen Jag tvivlar på det.
bartendern Hur var det? Vad skulle ni ha?
nykomlingen Vodka laget runt. Jag bjuder.
advokaten Jag avstår.
ludret Ge honom en dry Martini i stället, så han inte spyr ner oss.
nykomlingen Gärna för mig.
advokaten Det har visst börjat blåsa där ute.
ludret Har ni inga sjöben?
advokaten Nej, jag glömde dem hemma.
ludret Varifrån kommer ni?

advokaten Tyskland.
ludret Vad gör ni här då?
nykomlingen Snokar.
advokaten Inte alls. Jag bor i Stockholm.
ludret Vad gör ni i Estland då?
nykomlingen Snokar.
advokaten Inte alls. Jag var där på semester med min son.
ludret Var är er son?
advokaten I hytten.
ludret Hur gammal är han?
advokaten Tio år.
ludret Då förstår jag att han inte följde med er upp i baren. Ni ser äldre ut än en far för en tioåring.
advokaten Tack. Livet har märkt mig.
ludret Är ni också agent?
advokaten Inte alls. Jag är advokat.
nykomlingen Det kan komma att behövas här ombord.
advokaten Hur så?
nykomlingen Vet ni inte vad vi har i lasten? Hela ryska maffian skeppar över Estland, och Estonia är deras säkraste leverantör.
advokaten Ni tycks veta vad som finns i lasten.
nykomlingen Det vet alla utom den där(*indikerar gästen*)
gästen Vad är det jag inte vet?
nykomlingen Vad som finns i lasten.
gästen Hur vet ni att jag inte vet det?
nykomlingen Hur vet ni att jag inte vet att ni inte vet det?
gästen Hur vet ni att jag inte vet att ni inte vet att jag inte vet det?
ludret Var inte löjliga nu, gubbar.
advokaten Han är vetenskapsman, gosse. Du slår aldrig hans logik.
nykomlingen Han kanske rentav vet något.
gästen Jag kanske rentav vet något.
ludret Ni kanske rentav vet något som vi inte vet.
advokaten Vad ni är hemlighetsfulla. Jag är den enda som lagt korten på bordet. Vår vän har avslöjat sig som vetenskapsman. Men vad är ~~(ti?)~~ *nykomlingen*)
ludret Vad tror ni jag är då?
advokaten (finurligt) Sällskapsdam?
ludret (förtjust) Rätt gissat!
advokaten (till nykomlingen) Men det var er jag vände mig till.
nykomlingen Är det korsförhör?
ludret Det ser ju vem som helst att han är maffioso. Han har ju praktiskt taget presenterat sig.
nykomlingen Låt oss alla vara anonyma. Det är bäst så.
bartendern Det tror jag också.
gästen Det skålar vi på! Ge oss en drink!
ludret Vem bjuder det här varvet?
gästen Det gör jag! Jag har pengar!
ludret Sen när har en ryss pengar som inte är maffioso?
nykomlingen Och en vetenskapsman dessutom. Alla sådana är ruinerade och arbetslösa i Ryssland idag.
gästen Med några undantag.

advokaten Just det. Generalisera inte.
nykomlingen Och hur har ni fått era pengar då?
gästen (finurligt) Det skulle ni allt bra gärna vilja veta!
advokaten (till nykomlingen) Ni har fortfarande inte sagt något om er själv.
ludret Fattar du då ingenting, din kavajsnobb?
nykomlingen En advokat måste alltid vara proper och snygg. Det hör till hans yrke. Vad är en brittisk advokat utan sin peruk?
advokaten Hör, hör.
nykomlingen En advokat utan slips är som en groda utan grodlår.
ludret Snygg liknelse.
nykomlingen Och en rysk vetenskapsman med pengar är som en påve i frack.
ludret Har du verkligen pengar?
gästen Så klart jag har!(*tar fram en massa dollar*)
ludret Och dollar dessutom.
nykomlingen Här är något på gång. Du luktar affärer, gosse. Har du sålt skrotade atombomber?
gästen Bättre upp. Jag har dem i fickan.
bartendern Han skämtar. Ta honom inte på allvar.
nykomlingen Vad har du i bakfickan?
gästen (finurligt) Det skulle du allt bra gärna vilja veta!
ludret Han har lik i lasten.
gästen (finurligt) Nej, sovande vampyrer!
advokaten Kände du möjligen Andrej Sacharov?
gästen Så klart jag kände Andrusjka.
ludret Han känner säkert president Clinton också.
gästen Hur kunde du gissa det?
ludret Det syns långa vägar.
nykomlingen Vad sysslar du med egentligen?
gästen Vad sysslar du själv med egentligen?
nykomlingen Affärer.
gästen Samma här.
nykomlingen Jag hoppas vi inte har motstridiga intressen.
gästen Varför skulle vi ha det? Jag vet ju inte ens vem ni är.
nykomlingen Huvudsaken är att vi inte står på motsatta sidor.
gästen Vems sida står du på egentligen?
nykomlingen Jag tänkte just fråga dig det samma.
gästen Jag står på min egen och på frihetens sida.
nykomlingen Då står vi på samma sida.(*räcker fram handen. Gästen fattar den.*)
ludret Skönt att ni inte börjar slåss.
gästen Jag gör vad som helst för att undvika bråk. Fred till vilket pris som helst, är mitt valspråk.
nykomlingen Och för det prisger du ditt eget land.
gästen Det har jag aldrig sagt.
bartendern Ingen politik om jag får be. Då blir det bara bråk. Ni var ju vänner.
nykomlingen Allt är bara politik. Det går inte att hålla den utanför.
advokaten Nej, min vän. Vars och ens privatliv har ingenting med politik att göra.
gästen Jag håller med dig.
nykomlingen I statens tjänst har man inget privatliv.
gästen Det ante mig. Du är en gammal sovjetist. Men jag är inte i statens tjänst.
 Jag är fri.

advokaten (till nykomlingen) Ni har inte mycket att komma med där, min vän.

ludret Drick nu och var trevliga igen, som ni varit hittills när ni bara druckit.

bartendern Just så. Håll Sovjetunionen borta från Estonia.

nykomlingen Det blir svårt, om Estonia har med sig något av Sovjetunionen utan lov.

advokaten (för sig själv) Det här börjar bli kritiskt.

bartendern Menar ni landet eller båten?

nykomlingen Både och.

bartendern Det låter som en anklagelse.

nykomlingen Det är en anklagelse.

bartendern Vad säger advokaten om det?

advokaten En insinuation är ingen anklagelse om det inte föreligger ett brott.

gästen Det föreligger inget brott. Gå och häng dig i WC-stolen, din sovjetist.

ludret Bråka inte nu igen.

gästen Har jag inte rätt att säga min mening kanske?

ludret Jo, gör det inför hela världen! Skrik ut det över båten! Demonstrera Estlands självständighet från Sovjetunionen!

advokaten Ingen kan skrika något inför stormen utanför.

nykomlingen Ja, var kom den stormen ifrån? Den ingick inte i planerna.

advokaten Vilka planer?

nykomlingen Du får se, om du lever, vill säga.

advokaten Vad vill det säga?

nykomlingen Den som lever får se.

gästen Maffioson behagar vara kryptisk.

ludret Sup honom full så blir han ännu roligare.

gästen Jag ser inte det roliga.

ludret Var inte så himla allvarlig. Är alla vetenskapsmän lika hopplöst torra?

gästen Jag är inte torr. Jag har druckit hela kvällen.

ludret Och är lika torr ändå.

nykomlingen Hon är bara kräsen. Som alla damer vill hon bara ha roligt. Damerna är till för att underhållas, menar damerna.

ludret Ja vad fan tror du ni gubbar annars är till för? Knulla är väl inte det enda ni kan, heller? Och vem orkar väl bara knulla och hålla på att bli knullad hela tiden?

gästen (sjunger) "Kom du ljuva stjärtevän...."

ludret Nu börjar han yla igen.

advokaten Får jag be er att försöka dämpa er vulgaritet en smula.

nykomlingen Advokaten är känslig.

advokaten Det är alla normala människor.

nykomlingen Nåväl, låt oss hålla klaffen *(till ludret)* Vi tar det senare, pyret.

ludret Som du vill.

gästen Vad tar ni senare?

nykomlingen Gissa tre gånger.

ludret En omgång så klart. Vi tar en till nu. Jag bjuder den här gången.

advokaten Tackar ödmjukast.

ludret Tackar som bjuder.

gästen Ni bara håller på och gaggar och anar inte vilken bomb ni flyter på.

nykomlingen Förklara det för oss, kompis.

gästen Förklara själv varför du är här.

nykomlingen Behövs inte.

gästen Varför inte?

nykomlingen Det förklarar sig själv.

gästen Det kan jag inte se.
nykomlingen Inte ännu.
ludret Nu blir han kryptisk igen.
advokaten Det börjar bli dags för mig att se om min son, om ni ursäktar mig.
gästen Vänta ett ögonblick, advokaten. Jag tror vi kan behöva ett vittne här.
advokaten Till vad då?
gästen Det är det som är frågan.
nykomlingen Vem är det nu som gaggar?
ludret Vid en bar är man bara till för att vara ytlig.
bartendern Jag instämmer. Annars skulle det att vara bartender bli för odrägligt.
gästen Det är bra att ni håller ytligheten vid liv med era drinkar, så att vi hålls vid ytläge.
ludret Nu blir han djup igen.
gästen Havet inbjuder till djupdykningar.
ludret Ändå har ni inte frågat oss ännu efter livets mening eller vad livets gåta kan vara.
gästen Vi är en enda stor gåta allihop.
advokaten Hur lyder den?
gästen Vad är det som hela tiden sjunker men aldrig når botten men likväl alltid hålls flytande?
nykomlingen Livet. Har du ingen svårare gåta?
gästen Vad har en KGB-spion ombord på ett fritt fartyg som Estonia att göra?
nykomlingen Hur tror en rysk vetenskapsman att han ska kunna komma undan med ett landsförräderi?
gästen Vi sitter i samma båt.
advokaten Tills vi kommer till Stockholm.
gästen Om vi kommer dit.
nykomlingen Rätt gissat. Du är svaret på spåren.
ludret Vid min själ, sitter de inte här och bombarderar varandra med stickrepliker hela tiden! Men ni ryker ändå aldrig ihop, hur ni än sticker varandra. Varför går ni inte ut och gör upp?
nykomlingen I det här vädret?
gästen Vi har ett alldeles tillräckligt sjöslag här inne.
nykomlingen Nej, det kan aldrig bli tillräckligt.
gästen Nu sticker han upp igen.
ludret Slå till honom då.
advokaten Min sköna, ni tycks vara konsekvent inriktad på att tussa dessa båda protagonister mot varandra.
ludret Fimpa kanslisvenskan, pysen.
gästen (skrattar) Hon slår oss alla!
nykomlingen Visst är hon en läckerbit. Det var därför jag fastnade här.
ludret (till nykomlingen) Vi gör upp sedan, pysen.
nykomlingen Hur mycket begär du?
ludret Tror du jag är till salu? Jag arbetar här.
nykomlingen Det gör vi väl alla.
ludret Försök inte. Du är inte anställd här.
nykomlingen Vi är väl alla här i den ena hemliga tjänsten eller andra. Vem arbetar ni för, advokaten?
advokaten För mig själv.
nykomlingen Bara? Det lönar sig inte. Kom över till oss.

advokaten För att göra vad?
nykomlingen Rädda livhanken.
gästen Han försöker värva dig.
ludret Maffian har långa tentakler och alltid klor i ändan på dem.
gästen Just det. De släpper inte greppet. Maffian har ersatt sovjetstaten.
nykomlingen Är det därför du hoppar av?
gästen Nej, jag hoppar på.
nykomlingen Vadå?
gästen Livet.
nykomlingen Det tror du bara. Det kan lika bra vara döden. Pentagon är lika dödligt som Kreml.
gästen Därför föredrar jag stå emellan dem som neutral. Därför väljer jag Sverige.
nykomlingen Och tror du Sverige kan skydda dig mot Kreml och Pentagon?
gästen Jag tar den risken.
nykomlingen Det gjorde Raoul Wallenberg också. Svenska regeringen har fortfarande inte erkänt att de lät honom gå under och bara tittade på.
gästen Därför lever Raoul Wallenberg ännu. Han är stenen på vilken Sovjetunionen snubblade.
nykomlingen Det hjälpte inte honom.
gästen Men Sovjetunionen dog.
ludret Reta honom inte. Han är farlig.
gästen Det struntar jag i.
(En plötslig dov explosion i skrovets undre delar.)

advokaten Vad var det?
nykomlingen Vilket då?
advokaten Nånting hände under däck.
ludret Jag hörde det också.
nykomlingen Vågorna är höga idag. Inte konstigt att det dunsar så som det blåser.
advokaten Det var ingen duns. Det var något annat.
nykomlingen Försök inte.
gästen (till nykomlingen) Vad har ni tagit för folk ombord egentligen?
nykomlingen Vad dillar du om, ditt fyllo?
gästen Jag dillar inte. Jag vet vad det handlar om. Du hörde detonationen. Du försöker låtsas om att det regnar.
nykomlingen Men det gör det ju.
gästen Det är en annan sak.
nykomlingen (till bartendern) Han är full.
bartendern Det är ni alla, mina damer och herrar. Men det hände faktiskt något där nere. Jag hörde det också. Jag hoppas bara att vatten inte har brutit igenom.
advokaten Varför skulle det göra det?
bartendern Ni har rätt. Det är omöjligt.
nykomlingen Ja, det är omöjligt.
ludret Det hoppas jag verkligen.
advokaten Vad pågår här egentligen?
nykomlingen Vad misstänker ni?
advokaten Att ni två vet något som kan äventyra Estonias säkerhet.
nykomlingen Var i all sin dar har du fått det ifrån?
gästen Han är inte dum, Ilja.
ludret Ni två tycks känna varandra.
gästen Tyvärr har vi träffats förut.

advokaten Å yrkets vägnar?
nykomlingen Ja.
advokaten Har ni då haft samma arbetsgivare?
nykomlingen Det kan man säga.
gästen Absolut inte.
advokaten Hur ska ni ha det?
gästen Han är anställd av gangsters. Jag arbetade för civilisationen.
nykomlingen Med hemliga biologiska vapen?
ludret Det blir värre och värre.
bartendern Det är kanske i alla fall bäst att ni går ut och gör upp, mina herrar.
gästen Jag är van att vara i blåsten.
nykomlingen Jag också.
ludret Gå ut då.
nykomlingen Det tycks, Boris, som om vi skulle bli tvingade.
(En ny explosion, mycket kraftigare, allting skälver till, alla blir uppskrämda.)
advokaten Min son!
ludret Nu är det färdigt.
bartendern Baren är stängd, mina herrar. Detta är en nödsituation! *(stänger baren och försvinner.)*
advokaten Min son! *(rusar ut)*
ludret Ni tycks ändå få göra upp inomhus. Alla andra tycks rymma fältet.
(sticker. Paniken sprider sig. De två ryssarna stannar kvar.)
gästen Hur kom ni på mig?
nykomlingen Du trodde väl aldrig att du skulle komma undan?
gästen Vad har ni gjort?
nykomlingen Sprängt din truck och stoppat fartyget.
gästen Bara stoppat det? Den andra explosionen lät som en atombomb.
nykomlingen Den var kraftig för säkerhets skull. Vi kunde inte låta Estonia nå Stockholm med dina hemligheter ombord.
gästen Ni har klantat till det. Det finns tusen oskyldiga människor ombord.
nykomlingen Vem har klantat till det utom du och Pentagon?
gästen Ni vet inte vad ni gör.
nykomlingen Vi försvarar våra intressen.
gästen Ja, i Sovjetstil, med att offra oskyldiga.
nykomlingen Hur kunde du låta dig köpas av Pentagon? Hur kunde du bli så korrumpierad?
gästen Vem tackar inte ja till pengar som fått leva utan lön hela sitt liv?
nykomlingen Du hade en privilegierad ställning!
gästen Ryssland kunde inte ens ge mig en pension.
nykomlingen Jag är ledsen, Boris, men vi var tvungna att stoppa dig. Vi kan inte tolerera landsförrädare, allra minst efter att sådana som du fått sänka Sovjetunionen.
(tar fram en pistol med ljuddämpare)
gästen Jag visste att detta väntade mig så fort jag såg dig här.
nykomlingen Jag beklagar. *(skjuter honom)*
(Ingen märker mordet i den allmänna paniken.)
 Så. Jobbet klart. Då gäller det bara att klara sig undan. Bara inte nu de dårarna gått och sänkt hela fartyget! *(försvinner i mängden och den allmänna paniken.)*
röster Hon sjunker! Vi sjunker!
(Paniken blir total.)

Scen 2. Kommandobryggan.

Andresson Ja, jag vet att det är vansinnigt, men vi har inget val. Vi vill väl inte bli skjutna heller.

Avo Piht (kommer stormande upp) Vad pågår här egentligen? Vad har ni egentligen för er, kapten? Varför öppnas bogporten mitt i stormen?

Andresson (suckar) Kapten Piht, jag beklagar, men vi har inget val. Maffian bestämmer. Två truckar med deras innehåll måste dumpas i Östersjön. Annars åker de fast i tullen i Stockholm, och vi får problem med Ryssland. Någon har tipsat svenska tullen.

Piht Men det går inte! Ni utsätter hela fartyget för haveririsk och riskerar alla passagerares liv!

en terrorist Håll käften, din gaphals, om du inte vill få punktering!
(Iktar en k-pist mot honom)

Piht (inser sin chanslöshet) Backa då åtminstone, kapten, så att vi får in ett minimum av vatten!

Andresson Det är rimligt. Slå an full back.

styrman Aj aj kapten.

Piht Vad är nu detta, kapten? Vad är det ni smugglar egentligen? Är det inte bara heroin och annan smuts?

Andresson Kobolt och osmium. Amerikanerna vill ha det. De har köpt det.

Piht Är regeringen inblandad?

Andresson Om den är. Det vill säga försvarsminister Alexander Einseln, Pentagons man. Han har organiserat hela transaktionen med Amerika.

Piht Har inte Amerika nog av sitt eget Stjärnornas Krig?

Andresson Jo, men de vill veta hur långt Ryssland har kommit på området, och det är sådan teknologi vi smugglar ombord.

Piht Är svenska regeringen också insyltad?

Andresson Naturligtvis. Även Carl Bildt är Pentagons man.

Piht Och vi måste göra detta och riskera alla passagerares liv?

Andresson (indikerar terroristen) Du ser själv. Vi har inget val.

(Den första explosionen.)

terroristen Vad var det?

styrman En explosion. Det kom inte från bogporten.

terroristen Finns det andra terrorister ombord?

Andresson Det kan det mycket väl göra. Det skulle inte förvåna mig om KGB skickat med oss fripassagerare för att sabotera både maffians och Amerikas transaktioner.

terroristen Helvete! Det får inte bli mera strul nu!

Andresson Om det är någon som har bäddat för strul är det ni och era hejdukar, min vän.

terroristen Håll käften! Det här är inte roligt!

Andresson Vi är mycket väl medvetna om det.

(Den andra, starkare explosionen.)

styrman Nu är det färdigt.

terroristen Helvetes förbannade skit! Försöker någon spränga sönder hela fartyget?

Andresson Nej, men vi måste ha fått en sprängexpert ombord med order från Moskva.

Piht Det här är en nödsituation. Jag måste undersöka skadorna.

terroristen (höjer k-pisten) Du stannar här!

Piht Stäng då åtminstone bogporten! Annars kan vad som helst hända!

styrman Vad som helst har redan hänt.

Piht Vi måste omedelbart skicka SOS, kapten.

Andresson Ja, det måste vi, om den där gorillan vill låta oss.

nykomlingen (*kommer rusande in*) Det är klart, Jurij. Vi överger fartyget.

terroristen Vi får inte lämna några vittnen efter oss.

nykomlingen Paniken sprider sig, och ryssarna har gjort det för bra. I den här stormen kan fartyget sjunka.

terroristen Huvudsaken är att det aldrig når Stockholm.

Piht (*lyckas smita ut*)

terroristen Stopp där! (*skjuter. Kan inte sluta. Skjuter vilt omkring sig. Kaptenen och styrmannen dödas omedelbart.*)

nykomlingen Kom nu. Du har gjort ditt.

(*Nykomlingen och terroristen sticker.*)

(*Rop hörs: "Vi sjunker! Estonia sjunker!" Man hör paniken.*)

Akt III scen 1.

redaktören Jannike, du har gått för långt! Du skämmer ut hela tidningen!

journalisten Vi kan inte släppa spåret nu, Wolf.

redaktören Vilket spår? Det finns inget spår! Det finns bara 852 döda lik som du frossar i att gräva upp och exponera! Du är en asgam!

journalisten Det är mitt jobb att inte släppa sanningen ur sikte. Därför är jag journalist. Om du inte hade hindrat mig hade jag kunnat vara med på Estonia och haft förstahandsmaterial åt dig för ett årtionde!

redaktören Det är slut med Estonia! Folk har det upp i halsen! De vill inte läsa om det längre, och dina reportage och konspirationsteorier står dem upp i halsen! Tänk på alla de sörjande och deras trauman för livet!

journalisten Om inte myndigheterna vill gå till botten med Estoniaaffären är det vår skyldighet mot de anhöriga att göra det.

redaktören Du hindrar bara deras öppna sår från att läkas!

journalisten Och du vill begrava Estoniasanningen levande. Varför vill alla det? Varför tillsattes världens tontigaste och omöjligaste haverikommission, där alla estniska parter var jäviga? Varför lägger Sveriges, Estlands och Finlands regeringar locket på? Och nu det värsta av allt, att den nya svenska regeringen tar tillbaka sitt löfte att bärga Estonia för att i stället täcka det med betong. Varför det? Finns det radioaktivt material där nere? Och varför påträffades bogvisiret framför färjan i stället för bakom? Färjan måste ha backat ifrån det! Där finns tusen frågetecken och inget svar, allt luktar bara illa och mer än bara skumhet, och du vill lägga locket på!

redaktören Det är nog, Jannike. Jag vill inte ha fler Estoniareportage från dig. Du får sparken.

journalisten (*chockad*) Är det för att Der Spiegel ägs av amerikaner? Har Pentagon övat påtryckningar också på dig?

redaktören Jag behöver inte förklara mig. Vi är bara trötta på ditt tjat(*går förargad*)

journalisten Det blir skummare och skummare.

Scen 2.

advokaten Åtta besättningsmän spårlöst försvunna, andre kaptenen anmäld som överlevd men försvunnen, och ingen vill utreda frågan. Massor av vittnen med intressanta uppgifter, men polisen vägrar höra dem. Och bara jag öppnar munnen blir jag munkavlad och börjar dödshoten hagla över mig. Är Pentagon så mäktigt?

sekreteraren Hon är här, advokaten.

advokaten Den värsta av alla, den ledande asgamen. Det ska bli ett nöje att åtminstone få avrätta henne.

(Journalisten kommer in.)

journalisten Jag har sökt er otaliga gånger.

advokaten Tror ni inte jag vet det? Tror ni inte jag har försökt undvika er? Tror ni verkligen att jag ville träffa en sådan asgam som ni?

journalisten Jag är bara ute efter sanningen.

advokaten Det säger alla asgamsjournalister och tar mera för sig av kadavret. Ni äcklar mig, madame. Det värsta är att ni förtjänar pengar på er vidrighet. Er skamlöshet är värre än en lyxprostituerad och hennes hallick. Ni prostituerar det tryckta ordet, och ert vältrande i äckel med att fotografera lik och sjukhuspatienter med barn och mammor i upplösningstillstånd bara för deras tårars skull är lika osmakligt som nekrofil. Min egen son var med mig ombord, och jag kunde inte rädda honom! Utan tvekan skulle ni väl gärna skicka dykare ner till vraket bara för att få fotografera min sons lik och publicera bilder på det i närbild från alla vinklar! Ni var inte med! Hur kan ni då göra anspråk på att kunna förstå någonting alls av alla de massiva mänskliga fasorna och tragedierna den natten? Vet hut, madame! Jag skulle helst själv ge er en spark ut härifrån rätt i ändan!

journalisten Det behövs inte. Jag har redan fått sparken.

advokaten Från Der Spiegel?

journalisten Efter amerikanska påtryckningar, som äger tidningen.

advokaten Så ni är faktiskt ute efter sanningen?

journalisten Vad annars?

advokaten Vad vet ni?

journalisten En hel del, som jag inte längre kan skriva om. Jag blir censurerad.

advokaten Inte konstigt efter allt vad ni skrivit och publicerat i ren spekulativ journalistisk vulgärsmörja.

journalisten Jag försökte komma ombord själv den kvällen men kom för sent fram till färjan.

advokaten Så ni visste något innan?

journalisten Jag fick otroliga tips som visade sig sanna. Min redaktör backade upp mig ända fram till katastrofen. Sedan dess har han bara motarbetat mig ända fram till avskedet.

advokaten Jag beklagar. Om ni vet såpass mycket och vill skriva om det behövs ni som journalist. Vad vet ni?

journalisten Jag vet vem som mördade Igor Kristapovitj och varför.

advokaten Han fick två skott i huvudet, och hans mord har aldrig klarats upp. Man förmodar att maffian varit framme. Han var ju vice generaldirektör för tullverket och den främsta specialisten på smuggeltrafiken. Många kan ha haft motiv och både den estniska och ryska maffian.

journalisten Han avlyssnade samtal mellan Pentagon och Moskva den natten och spelade in det.

advokaten Vad sade Pentagon?

journalisten Han vidarebefordrade materialet till FBI. Efter katastrofen satte Pentagon i halsen.

advokaten Var olyckan avsiktlig?

journalisten Det är det som är frågan. Den möjligheten kan inte uteslutas. Allt hände på en gång ombord den natten, flera kriminella agenter var i farten och knappast medvetna om vad de satte i gång, en agent, Jurij, fick panik och tvingade kaptenen öppna bogvisiret för dumpning av både droger och kobolt, någon hade tipsat den svenska tullen, den estniska maffian hade allt intresse av att se till att tullen inte kom åt något, för i så fall skulle ryssarna kunna bli inblandade med rätt att beslagta hela lasten.

advokaten Vi tycks ha haft både estniska, ryska och arabiska terrorister ombord den natten utom lik i lasten och en avhoppad sovjetisk vetenskapsman....

journalisten Vad vet ni om det?

advokaten Jag träffade honom. Jag pratade med honom i baren. En rysk maffioso var där också. Ingen av dem hör till de överlevande.

journalisten De mest kriminella elementen lämnade troligen fartyget i en specialbåt.

advokaten Det förefaller rimligt. Men tillbaka till Pentagon. Vem gav ordern?

journalisten Vilken order?

advokaten Om att spränga fartyget.

journalisten Ordern gavs om att stoppa fartyget och få det tillbaka till Tallinn. Tydligen med vilka medel som helst. Jag tror inte katastrofen var avsiktlig.

advokaten Låt oss verkligen hoppas att den inte var det. Bara så kan Pentagon och Moskva komma undan med det. Det är lätt att åstadkomma ett sabotage men svårt att överblicka följderna.

journalisten Så ni är villig att ta Pentagon och Moskva i försvar?

advokaten Jag är advokat. Det enda jag inte kan försvara är mörkläggning.

journalisten Då har vi en gemensam sak. Som journalist lever jag bara för sanningen.

advokaten (räcker fram handen) Jag tror det är bäst vi samarbetar, för vi har hela världen och alla massmedias fördomar emot oss. Till och med regeringarna motarbetar oss och sanningen.

journalisten (fattar handen) Jag är mycket ledsen att jag bidragit till slaskjournalistiken.

advokaten Det är ert yrke. Ni har rätt att leva. Och det är svårt att sälla sanningen från alla lögnar, rykten och konspirationsteorier i denna sak.

journalisten Ingen hade någon ordning på vad som egentligen hände ombord den natten. Hur ska vi då kunna få det i efterhand?

advokaten Det viktigaste är att vi försöker och inte ger upp.

journalisten Det kan bli ett arbete på livstid.

advokaten Jag är beredd på det. Andra har väntat ännu längre, till exempel Raoul Wallenberg.

journalisten Den största skandalen i de rysk-svenska relationerna någonsin.

advokaten Estonia är en ny prövning för samma svenska flathet och feghet. Carl Bildt har lämnat inte bara regeringen utan även sin ordförandepost i partiet.

journalisten Mona Sahlin och Ines Uusmann är kvar på sina poster och vägrar två sina händer.

advokaten Kvinnor tål smutstvätt bättre.

Akt IV scen 1. Vita Huset i Washington.

presidenten Hur var det med den här Estoniaaffären? Hur var vi inblandade i den?

FBI-agenten Något gick snett.

presidenten Vad då? Säg inte att vi hade vapen ombord och att ryssarna fick veta om det.

agenten Värre än så. Vi hade en viktig rysk avhoppare ombord med alla uppgifter om de senaste ryska forskarrönen om biologisk krigföring och SDI.

presidenten Och för den skull sänkte ryssarna fartyget? Vem tipsade dem? Fanns det en läcka?

agenten Tydligt väckte leveransen uppmärksamhet i hamnen. Fartyget försenades för dess skull. Både den estniska och ryska maffian var intressenter ombord med omfattande smuggling på gång. Ett tips hade kommit till svenska tullen. Den tänkte noga genomleta fartyget vid ankomsten till Stockholm. I så fall hade både ryska vapenhemligheter, en gigantisk heroinförsändelse, flera agenter från olika länder, en känslig avhoppare och en massa kobolt och osmium åkt fast.

presidenten Osmium? Fanns det osmium i lasten?

agenten Vi gav order om att dumpa den på vägen. Moskva gav order om att stoppa fartyget och få det tillbaka till Tallinn. Olyckligtvis genomfördes dessa order av en samling klantiga rötägg som bara trasslade till det och gick fram som bärsärkar av ren nervositet och mördade ett antal på vägen, däribland själva kaptenen.

presidenten Och sådana agenter har vi i vår tjänst?

agenten Det var dit jag ville komma. Vi kan inte ha sådant folk i vår tjänst. De är bara urskiljningslösa mördare. De har i det här fallet 852 oskyldiga offer på sitt samvete genom ren ansvarslöshet, och de bara rycker på axlarna åt det och fortsätter gå fram som mördarmaskiner.

presidenten Jag vet. Vår expertavlyssnare i Estland, Igor Kristapovitj, till exempel.

agenten Många andra som visste något om saken har också gått åt.

presidenten Hur är det med dem som vi lyckades rädda?

agenten De är i säkert förvar och mår väl, men vi kan inte släppa ut dem. De vill heller inte komma tillbaka. De vet att de står på tur att bli mördade i så fall.

presidenten Så vi kan lita på deras tystnad.

agenten Jag tror det.

presidenten Hur många är det?

agenten Sju besättningsmän och andre kaptenen.

presidenten Ställs det frågor om dem?

agenten Givetvis, men de är i tynande. Estonia har förlorat sitt sensationsvärde. I Nordeuropa har ämnet blivit tjatigt. I Sverige känner man sig infekterad om Estonia bara nämns. Ingen politiker vill befatta sig med saken.

presidenten Pontius Pilatus tvådde sina händer och har fått världshistoriens värsta vanrykte för det. Måste vi göra samma sak?

agenten Vi har inget val. Det hade säkert inte heller Pilatus.

presidenten Stackars Pilatus. Han visste vad han gjorde men måste göra det.

agenten Det är politikernas öde.

presidenten Nåväl, Estonia får inte åtminstone ligga kvar på havets botten i ostört skick. Det sista vi vill göra är att på minsta sätt få hennes hemligheter i dagen.

agenten Jag menar det.

presidenten Hoppas bara att Tyskland och de baltiska länderna samarbetar. Ryssarna har samma intresse av att hålla tyst som vi.

agenten Det finns särskilt en advokat och en journalist som envisas med att hela tiden blåsa nytt liv i affären.

presidenten Låt dem blåsa. Om inte förr så tröttnar de när de dör, och då har vi för länge sedan blivit fria från ansvar.

Akt V scen 1.

Haverikommissionen framträder inför de anhöriga.

(De anhöriga är församlade och samtalar tyst i spänd förväntan, tills kommissionen intågar och högtidligt intar sina platser – idel stenansikten.)

ordföranden (en kvinna, klubbar) Härmed förklarar vi Estonias multinationella haverikommissions konferens med de anhöriga öppnad. *(klubbar)*

I överläggning med regeringarna har vi enhälligt kommit fram till det nödvändiga beslutet att inte bärga Estonia.

(Chock bland de anhöriga. De är först bedrövade.)

en röst Vad betyder 'enhälligt'? Har någon enda av de anhöriga fått vara med i överläggningarna?

ordföranden Beslutet har fattats i samråd med expertisen.

2 Men regeringen Bildt lovade ju oss från början att Estonia skulle bärgas! Och Carlsson lovade infria det löftet!

3 Med vilken rätt bryter regeringen löften?

ordföranden (klubbar) Ordning! Ordning! Vi har en regeringsrepresentant här som kan besvara alla frågor. Var så god, riksdagsman Bondhuvud.

riksdagsmannen Beslutet har ernåtts genom rigorösa överläggningar med all sakkunnig expertis och i samråd med den nya regeringen, och beslutet är enhälligt. Vi ber er respektera riksdagens beslut.

3 Respektera löftesbrytare? Aldrig!

4 Så ni tänkte låta våra nära och kära bara ligga där nere och ruttna utan att någonsin ge oss någon klarhet i vad som hände dem?

ordföranden Den internationella haverikommissionen har upprepade gånger för er klargjort hela haveriförloppet. Bogporten lossnade, och bildäcket översvämmades av vatten.

5 Fel. Jag var där. Vattnet kom från under bildäck efter två explosioner i fartygets botten, där bastun och swimmingpoolen låg. Om vattnet översvämmat bildäck hade färjan kantrat. Det gjorde den inte. Den lade sig på sidan men aldrig vertikalt och slog aldrig runt. Det tog en och en halv timme för den att sjunka. Ingenting fungerade ombord, och all besättning var försvunnen.

ordföranden De firade en födelsedagsfest.

5 Och hörde inte explosionerna? Ingenting stämmer! Ni bara kör över oss och vill begrava skandalen levande med alla dess outredda oegentligheter, men det gör bara skandalen värre! Er hantering av affären är en skam för den svenska regeringen! *(sätter sig)*

6 Har ni inte plågat oss tillräckligt med alla era krumbuktande långbänkar och ständiga motsägelser? Ni har aldrig gått oss till mötes utan att ideligen ta allting tillbaka och lägga locket på!

en moder Ge mig tillbaka min son!

ordföranden (till riksdagsmannen) De blir hysteriska igen.

riksdagsmannen (tillbaka) Vi har fått nog.

(Många har rest sig och vill tala, men ordföranden klubbar.)

ordföranden Inga fler kommentarer! Härmed drar sig kommissionen tillbaka. Alla vidare frågor hänvisas till vår tillförordnade minister för vidare Estoniafrågor Mona Sahlin.

(reser sig och vill avtåga med kommissionens alla medlemmar)

anhöriga(s röster) De har svikit oss!
De bara kör över oss!
De vill inte göra något för att bringa klarhet i saken!
Vilka skitstövlar!
De fisiga fähundarna låter terroristerna komma undan!
Det är politikerna som sänkt Estonia och mördat våra anhöriga!
(De anhöriga är i uppror, men kommissionen har utrymt salen.)

Scen 2.

En bar i ett annat fartyg, samma scen som akt II scen 1, men man ser ett disco i full verksamhet i bakgrunden med tecnomusik. Ilja och Jurij vid baren, röker och dricker.

Ilja (nykomlingen) En ny bar. Ett nytt fartyg. Ska vi spränga det här i luften också?

Jurij Skämta inte så makabert. Estonia var en olyckshändelse.

Ilja Försök inbilla världen det.

Jurij Vi brukar inte spränga fartyg, och den gången spårade allting ur.

Ilja Men faktum är att det sjönk och drog med sig nästan 900 oskyldiga.

Jurij Det var inte vårt fel. Det var de förbaskade libyerna.

Ilja Kan du förneka ditt ansvar? Kan du neka till din delaktighet inför en domstol?

Jurij Jag ville det inte och hade ingen hand med i bomberna.

Ilja Men du sköt kaptenen och några till.

Jurij Och du sköt avhopparen.

Ilja Ja, det gjorde jag, men fastän jag inte hade någon hand med i bomberna kan jag inte förneka mitt ansvar.

Jurij Ditt skenheliga hyckleri äcklar mig.

Ilja Ta det inte så känslamt. Jag resonerar bara sakligt. Jag känns vid ansvaret men känner ingen skuld.

Jurij Du sade ju just att vi var delaktiga i 900 oskyldigas död.

Ilja Och kan du känna något inför denna ytliga massa? Se på dem! Där står de och hoppar och sprattlar till ren oväsensmusik som bara slår lock för öronen. Det är inte ens musik. Det är bara kultureliminerande hjärntvätt, som direkt omöjliggör all mänsklig kommunikation och förståelse. Och skulle du känna något som helst om alla dessa ytlighetens slavar bara försvann och sjönk till havets botten, som tre regeringar låtit dem göra? Nej, det skulle inte röra dig i ryggen. Att dra proppen ur fartyget och låta det sjunka med all denna fåfångans paljetters glättighet skulle för dig bara vara som att dra proppen ur ett badkar för att bli av med smutsigt vatten. Eller hur?

Jurij Och ingen kan sätta dit oss eller ens andraga något mot oss, för vi är osynliga, och regeringar vägrar ens fatta att vi existerar. Så det är bara att glömma hela saken och gå vidare med andra uppdrag.

Ilja Ja, just det. Tur för oss att Washington och Moskva och maffiorna finns.

Jurij Annars skulle vi bli arbetslösa och vårt liv vara utan mening.

Ilja Det är bara den etablerade och politiskt sanktionerade kriminaliteten som möjliggör vår existens. Så länge världen behöver droger, bomber och prostitution, så länge behövs vi, så länge har vi jobb, och så länge blir vi rika.

Jurij Det är tur att det finns skurkstater.

Ilja De kommer alltid att finnas, ty regeringar kommer alltid att ha behov av att hålla sina befolkningar i okunnighet. Folk som knarkar och låter sig hjärntvättas av massmedia gör inte revolution och ifrågasätter inte sina leverantörer så länge de får vara rusiga i fred. Där har vi vår inkomst och stabilitet.

Jurij Regeringarna vill ingenting hellre än glömma Estonia.

Ilja Skål, Jurij, för vår glömska och anonymitet.

(Jurij besvarar skålen. Discot fortsätter att rasa med sin tecno och sina hysteriskt sprattlande intet ont anande ungdomar.)

Slut.

*(Superfast VI, Patras-Ancona,
1-2 april 2004.)*

Dramat bygger mest på advokat Henning Wittes bok från 1999 men även på de anhörigas tre filmer för TV4 hösten 2002 och Jutta Rabes film *"Baltic Storm"* från 2004.

Tillägnas med innerlig uppskattning Jutta Rabe och Henning Witte för deras uttröttliga strävan efter att uppdaga hela sanningen om Estoniakatastrofen.

Akt V scen 1 och 2 kan presenteras i omvänd ordning om så behagas.

Baltic Storm

Jutta Rabes Estoniafilm är ingen kioskvältare precis. Den är heller ingen actionfilm. Den har inte den ringaste anstrykning av Hollywood-effekter. Den är inte det minsta underhållande, publikfriande eller rolig. Den gör inte ens något större nummer av själva Estoniakatastrofen. Man upplever explosionerna och får se hur vattnet börjar forsa in. Det är allt. Katastrofen klipps bort innan den har börjat.

Det är alltså ingen sensationell film. Det är en tysk-engelsk lågbudgetfilm utan åthävor utan konstnärlig färgläggning med tydligen det som sin enda ambition att stå för sanningen så som den upplevts av huvudpersonerna journalisten Jutta Rabe (i filmen utmärkt spelad av Greta Scacchi) och advokaten Henning Witte (lika utmärkt spelad av Jürgen Prochnow) som är ombord och förlorar sin son i haveriet. Filmen koncentrerar sig helt på det självupplevda och utgör ett ofrånkomligt argument i debatten. Det är synd att ett så viktigt argument har blivit så grått i sin juridiska saklighet att det snarare måste avskräcka publik från att ta del av det än att väcka publikens intresse. Det hade behövts en dramaturg i projektet för att göra dialogen mera levande och få ett mänskligare perspektiv. Både filmen och Henning Wittes bok lider av en teknisk detaljdjungel i vilken allt mänskligt måste gå förlorat och inför vilken det mänskliga förståndet måste ge upp. Utan att uppmärksamma filmen för dess förtjänster och dess dokumentärvärde har därför de flesta kritiker tyvärr sågat den, vilket måste betecknas som ensidigt och orättvist. Väl förberedd på den undermåliga produkt som kritikerna varnat för blev filmen därför en positiv överraskning som här åtminstone förtjänar tre stjärnor för sin dokumentära strikthet, uppriktighet och sanningssträvan. Man kan inte frånkänna Jutta Rabe och Henning Witte deras angelägna ärlighet i detta stormiga djungelhav av rutenhet. Allt handlade om pengar och girighet, och i en sådan affär måste allt och alla följa med Estonia ner i djupet, och måste till och med alla de som vågade sätta sig till motvärn

och trotsa den extrema motvinden lida skada med sin ärlighet och få sin trovärdighet att framstå som absurd i sammanhanget.

Men vissa fakta går inte att förtränga. Explosionerna hördes tydligt ombord, en dov först och den andra såpass kraftig, att den försatte hela fartyget i panik. Ingen ombord som upplevde dessa explosioner och överlevde kan förklara dem som någonting annat än som explosioner inifrån, vilket också hålen i skrovet utgör bevis på: de sprängdes inifrån utåt. Motivet framstår som uppenbart och har aldrig kunnat bortförklaras av någon haverikommission: efter Östblockets fall sålde vilka före detta höjdare som helst vad som helst till vem som helst från skörden av Warszawapaktens omfattande militära skrotning, och om amerikanerna betalade för att sådant inte skulle komma i orätta händer, så sålde sig vilken rysk nyckelfigur som helst gärna till Amerika med alla sina hemligheter. Sådana hemligheter fanns ombord på Estonia med en nyckelfigur, som ryssarna inte ville låta komma undan med hemligheter som de ville behålla för sig själva. Alltså måste saken åtgärdas. En sprängexpert skickades ombord med personal, som såg till att nyckelfiguren och hans hemligheter samt smuggellasten aldrig nådde Amerika eller ens Stockholm. Amerika hade intresse av att tysta ner saken efter den totala katastrofens genant extrema proportioner, och både regeringen Bildt och Carlsson samarbetade. Bildt hade turen att få avgå innan han behövde ställas till ansvar för problemutvecklingen, medan regeringen Carlsson fick bära hundhuvudet för att Estonia med dess hemligheter lämnades kvar på 60 meters djup fastän regeringen tidigare lovat de anhöriga en bärgning.

Tragedin är oöverskådlig då den inte bara är dubbel utan minst sagt polyfon. Den handlar inte bara om de 852 som omkom ombord. Tragedin är också kapten Kallas, som gjorde motstånd och försökte göra sin plikt i en omöjlig situation. Då han inte hade en aning om vad det handlade om agerade han i god tro och gjorde sitt bästa för att stoppa oegentligheterna ombord, vilket tolkades som dumt sabotage och bestraffades, så att han blev det främsta offret i mörkläggningen: han påträffas av advokaten och journalisten lobotomerad i ett amerikanskt sinnessjukhus i Tyskland, oigenkännlig utom rent fysiskt. Men den största tragedin är kanske just den allt förlamande mörkläggningen och dess konsekvenser.

Den omöjliga situationen kommer kanske bäst fram i antagonismen mellan advokaten och journalisten. Advokaten vill inte veta av henne då han ser henne som en sensationsjournalist och asgam, som bara vill tjäna pengar på offrens olycka. Först när hon fått sparken för sin sanningssträvan börjar han tolerera henne, och de står då ensamma mot en kompakt omvärld av mördande likgiltighet och fördomar. Journalisten är redan fördömd av fördomarna för att hon alls velat snoka i skiten, hon är stämplad som asgam i hela allmänhetens ögon, då massmedia i sitt samarbete med mörkläggningens myndigheter valt att framställa henne som sådan, och därmed betraktas allt vad hon säger och gör med fördomens fördömande negativism. Lika ensam är han som de anhörigas juridiska talesman, som inte har någon talan mot myndigheternas beslut, som dirigerats från ovan av det allsmäktiga Pentagon. De har en massiv betongmur av obönhörlig nedtystning att maktlösa skrika mot, med den påföljd att de bara fortsätter skrika i det oändliga. Ty ingenting kan tysta det mänskliga lidandet, i synnerhet inte när någon gör den vanvettiga ansträngningen att försöka. Myndigheternas och haverikommissionernas valhänta försök till bortförklaring har bara omvandlat de anhörigas lidandes skrik till en aktuell sak för evigheten.

Och advokaten och journalisten ger inte upp hur mycket de än ruineras och bankrutteras i sitt outtröttliga och helt rimliga krav på bara korten på bordet genom

en saklig utredning. De ansvariga för haverikommissionerna envisas med att hävda att de gjort denna sakliga utredning många gånger om, medan de hela tiden slås på fingrarna med att de utelämnat vissa fakta. Och så fortsätter denna obilagda tvist i det oändliga, som en tröstlös isländsk medeltida släktfejdssaga, där aldrig någon kan få den rättelse hon behöver och som rättvisan kräver.

Det tog femtio år innan den svenska regeringen äntligen tog ansvar för sin flathet och feghet inför utländska översittarmakters godtycke efter att fallet Raoul Wallenberg blivit nertystat.

Nyligen visades på TV ett reportage från Nordkorea om den hänsynslöse diktatorn Kim Jong IIs härjningar där med utsättandet av politiska fångar för kemiska experiment och så vidare, vilket världen struntar i, fastän det är en självklarhet att den nordkoreanska regimen hör till världens mest omänskliga idag. Omvärlden är mera intresserad av stabilitet. Därför anstränger sig Sydkorea för att vidmakthålla den nordkoreanska regimen, och Amerikas enda intresse i Nordkorea är att diktaturen inte gör bruk av sina kärnvapen. Att folket svälter och missbrukas och hålls i okunnighet och utsätts för kemiska experiment är helt ointressant, och regimen får gärna fortsätta härja och förstöra landet så länge den bara inte startar krig. Flyktingar därifrån som predikar korståg och åtgärdande av denna oacceptabla ondska upplevs som tjugiga bråkmakare och tråkmånsar.

Samma likgiltighet besjälar världspolitiken beträffande situationen i Tibet, där kineserna gärna får utrota tibetanerna så länge de bara lämnar resten av världen i fred. Därför får även det eviga kriget i Tjetjenien fortsätta i all evighet om det vill, om bara ryssarna inskränker sig till att bara slåss där och bara utrotade civilbefolkningen. Samma tystnad och likgiltighet lägrade sig omkring sänkningen av *Estonia*, då det tydligt var en engångsföreteelse och då ju fartyget en gång för alla redan var sänkt. Låt hemligheterna vila i frid. Det sänks ju ändå inga fler passagerarfärjor, verkar det som.

På samma sätt struntade världen i utvecklingen i Tyskland under 30-talet, och tyskarna fick gärna utrota hur många judar de ville, bara de lämnade resten av världen i fred. Tyvärr visade det sig dock i längden, att de mördarna inte kunde lämna resten av världen i fred. Som lön för att världen slog dövörat till inför varningar från Churchill och Einstein och andra fick världen det andra världskriget på halsen. Stabilitet till vilket pris?

Man kan inte blunda för detta problem. Man kan inte sopa ~~pråk~~ under mattan utan att det växer. Och alla jurister, vilkas jobb det är att handlägga rättvisa, vet, att ärenden som inte genast åtgärdas bara tornar upp sig. Inga problem löses med att de uppskjutes på obestämd tid.

Det var väl Platon som först ~~förespråkade~~ den idén, att man borde se och uppleva världsalltet som en enda organisk enhet, som vi alla är delaktiga i, ansvariga för och beroende av. Dess naturliga och friska tillstånd är frihet och fred. Alla strävanden i motsatt riktning är som infektioner med sjukdomar som följd, och liksom en förkylning, som inte genast åtgärdas utan missköts, då resulterar i en sjukdom, som i värsta fall kan bli livshotande (som andra världskriget), är det i högsta grad osunt och farligt att inte reagera emot varje tecken på politisk infektion. Att inte ropa "Vargen kommer!" när vargen kommer är att låta den komma, och slår man då dövörat till så kommer vargen. Så enkelt är det, och allt detta är självklart.

Ur 'Fritänkaren' nr 126, våren 2004.